

ІВАНЮК ІРИНА,
*кандидатка педагогічних наук, старша наукова співробітниця,
старша наукова співробітниця Інституту цифровізації освіти НАПНУ;*
ОВЧАРУК ОКСАНА
*кандидатка педагогічних наук, старша наукова співробітниця,
завідувачка відділу компаративістики
інформаційно-освітніх інновацій,
Інституту цифровізації освіти НАПНУ;*
ВЕТРОВ ІВАН,
*заступник директора
із зовнішніх зв'язків і моніторингу якості освіти РОІППО*

РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ САМООЦІНЮВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИМИ ПРАЦІВНИКАМИ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УМОВАХ КАРАНТИНУ, СПРИЧИНЕНОГО ПАНДЕМІЄЮ COVID-19

У зв'язку з введенням карантинних заходів протягом 2020/2021 н.р. та 2021/2022 н.р. перед українською системою освіти нагально постали питання організації дистанційного навчання у закладах освіти, що передбачає залучення до цього процесу всіх зацікавлених сторін: вчителів, керівників закладів освіти, учнів, батьків, державних і місцевих органів влади. Проблема створення умов та забезпечення організації дистанційного навчання школярів постала як в Україні, так і у всьому світі при запровадженні карантинних заходів у зв'язку з поширенням COVID-19 [7; 9].

Учені відділу компаративістики інформаційно-освітніх інновацій Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України у січні 2021 року провели дослідження серед педагогічних працівників із різних областей країни шляхом онлайн-анкетування [3; 5]. В опитуванні на добровільних засадах взяли участь 1463 респонденти, серед них – 1298 жінок і 149 чоловіків. Передумовою для проведення означеного опитування освітян було опитування, проведене навесні 2020 року, що висвітлювало проблеми та потреби вчителів у здійсненні дистанційного / змішаного навчання у ЗЗСО під час запровадження першого карантину, спричиненого пандемією COVID-19 [4; 6]. Метою проведеного онлайн-опитування була реалізація таких завдань: виявлення громадської думки педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти щодо проблем і потреб, що виникають під час здійснення дистанційного та змішаного навчання в умовах карантину; визначення ступеня

готовності педагогічних працівників використовувати онлайн-інструменти та онлайн-ресурси під час здійснення дистанційного та змішаного навчання в умовах карантину; порівняння результатів опитування 2021 року щодо використання онлайн-засобів та онлайн-ресурсів із результатами першого опитування навесні 2020 року; визначення рівня цифрової компетентності педагогічних працівників шляхом самооцінювання на основі Рамки цифрової компетентності для громадян; надання відповідних рекомендацій зацікавленим сторонам на основі оцінки стану ситуації, що склалася під час карантину.

Взявши за основу зазначену вище анкету, Рівненським інститутом післядипломної педагогічної освіти у квітні 2021 року проведено регіональний моніторинг стану впровадження та рівня матеріально-технічного забезпечення інформаційно-комунікаційних технологій у ЗЗСО, використання цифрових засобів педагогічними працівниками. В опитуванні на добровільних засадах взяли участь 2998 респондентів, серед них – 2686 жінок і 301 чоловік [1; 2]. Опитування було анонімним, усі учасники досліджень були поінформовані щодо цілей дослідження.

Для здійснення педагогічними працівниками самооцінювання рівня цифрової компетентності були сформовані питання на основі міжнародних підходів, зокрема документу «Рамка цифрової компетентності для громадян: вісім рівнів майстерності з прикладами використання» (DigComp 2.1: Digital Competence Framework for Citizens) [7].

Рамка цифрової компетентності включає такі рівні: базовий користувач, незалежний користувач, професійний користувач. Вона окреслює п'ять сфер цієї компетентності: інформація та цифрова грамотність, комунікація та співробітництво, створення цифрового контенту, безпека, вирішення проблем. Саме за цими сферами та рівнями і було побудовано самооцінювання педагогічних працівників під час даного дослідження.

33,9% респондентів зазначили, що можуть шукати інформацію в Інтернеті за допомогою пошукової системи, що відповідає базовому рівню користувача; 44,6% респондентів зазначили, що можуть використовувати різні пошукові системи для пошуку інформації, що відповідає рівню незалежного користувача; 21,5% респондентів зазначили, що можуть використовувати розширені стратегії пошуку, щоб знайти достовірну інформацію в Інтернеті, наприклад, використовуючи веб-канали, що відповідає рівню професійного користувача.

У сфері «Створення цифрового контенту» на питання щодо вміння створювати мультимедійний контент у різних форматах, використовуючи різноманітні цифрові інструменти та середовища

55,6% респондентів зазначили, що можуть створювати простий цифровий контент (наприклад, текст, таблиці, зображення, аудіофайли) принаймні в одному форматі, використовуючи цифрові інструменти, що відповідає базовому рівню користувача;

38,1% респондентів зазначили, що можуть створювати складний цифровий контент у різних форматах (наприклад, текст, таблиці, зображення, аудіофайли) та використовувати інструменти для створення веб-сторінок або блогів, що відповідає рівню незалежного користувача;

6,3% респондентів зазначили, що можуть виробляти складний мультимедійний контент у різних форматах, використовуючи різноманітні цифрові інструменти та середовища, можуть створити веб-сайт, використовуючи мову програмування, що відповідає рівню професійного користувача.

Самооцінювання респондентів щодо їхньої цифрової грамотності та компетентності, що було також частиною опитування, засвідчило, що більшість педагогів вміє шукати інформацію на рівні незалежного (44,6%) та професійного (21,5%) користувача; оцінити її достовірність на рівні професійного (47,1%) та незалежного (22,3%) користувача; зберігати знайдену інформацію.

У сфері «Комунікація та співробітництво» більшість респондентів вміє спілкуватись, використовуючи різні засоби комунікації на рівні професійного (66,7%) та незалежного (11,5%) користувача; створювати та керувати контентом на рівні незалежного (50,1%) та професійного (22,8%) користувача; користуватись онлайн-послугами на рівні незалежного (44%) та професійного (34%) користувача; знають і вміють користуватись онлайн-інструментами для співпраці на рівні професійного (46,7%) і незалежного (23%) користувача. Близько 25% респондентів мають рівень базового користувача і потребують підвищення кваліфікації. Переважна більшість респондентів вміє створювати мультимедійний контент у різних форматах, використовуючи різноманітні цифрові інструменти та середовища на рівні базового (55,6%) та незалежного (38,1%) користувача.

У сфері «Вирішення проблем» професійний рівень користувача у середньому мають 12% респондентів, що свідчить про прогалини у системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників, що потребують доопрацювання. Половина респондентів мають базовий рівень користувача у цій сфері, про свідчать такі дані: вміння вирішувати проблеми, що виникають при використанні цифрових технологій (базовий рівень – 56,5%, незалежний рівень – 37, 3%); вміння вибрати та використати відповідний цифровий інструмент або сервіс для вирішення нетехнічних проблем (базовий рівень – 42,6, незалежний рівень – 36,9); вміння вибрати та використати відповідний цифровий інструмент для вирішення технологічних проблем (базовий рівень – 54,7, незалежний рівень – 38,6); усвідомлення потреби в оновленні навичок у галузі цифрових технологій (незалежний рівень – 47,5, базовий рівень – 47,5).

Проведене опитування дозволило вперше в Україні використати інструмент самооцінювання цифрової компетентності вчителів на основі Рамки цифрової компетентності для громадян (DigComp 2.0 та 2.1) та Рамки цифрової компетентності для освітян (DigCompEdu).

Джерела та література

1. Ветров І. В., Овчарук О. В., Іванюк І. В., Басараба Н. А. Результати регіонального моніторингу стану впровадження та рівня матеріально-технічного забезпечення інформаційно-комунікаційних технологій у закладах загальної середньої освіти, використання цифрових засобів та ІКТ педагогічними працівниками в умовах карантину 2021 року : збірник матеріалів / за заг. ред. В. Ю. Бикова, А. Л. Черній. Рівне : РОІППО, 2021. 86 с. URL: <https://roippo.org.ua/activities/monitoring/monitoring-quality/5631/>

2. Іванюк І., Овчарук О., Ветров І. Використання інструментів і ресурсів цифрового освітнього середовища для здійснення дистанційного навчання у закладах середньої освіти: результати досліджень. Нова педагогічна думка. 2021. №4 (108). URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/728628>

3. Іванюк І. В., Овчарук О. В. Аналітичний звіт. Результати онлайн опитування готовність і потреби вчителів щодо використання цифрових засобів та ІКТ в умовах карантину: 2021. К: ІТЗН НАПН України. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/724564>

4. Іванюк І. В., Овчарук О. В. Результати онлайн опитування «Потреби учителів у підвищенні фахового рівня з питань використання цифрових засобів та ІКТ в умовах карантину»: аналітичні матеріали. К.: ІТЗН НАПН України.

Вісник НАПН України. Т.2, №1(2020). DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-7-1>

5. Ivaniuk I. V., Ovcharuk O. V. Problems and needs of teachers in the organization of distance learning in Ukraine during quarantine caused by COVID-19 pandemic: 2021 research results. Information Technologies and Learning Tools. 2021. № 485(5). P.29–41. DOI:<https://doi.org/10.33407/itlt.v85i5.4669>

6. Ivaniuk I., Ovcharuk O. The response of Ukrainian teachers to COVID-19: challenges and needs in the use of digital tools for distance learning. Informational Technologies and Learning Tools. 2020. Vol 77. №3. Pp. 282–291. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v77i3.3952>

7. Reimers F., Schleicher A. A framework to guide an education response to the COVID-19 Pandemic of 2020. OECD. URL: https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=126_126988-t63lxosohs&title=A-framework-to-guide-an-education-response-to-the-Covid-19-Pandemic-of-2020

8. Stephanie Carretero, RiinaVuorikari, YvesPunie. DigComp 2.1: The Digital Competence Framework for Citizens with eight proficiency levels and examples of use. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2017. 48 p.

9. The Council of Europe. COVID-19 Response. 2020. URL: <https://www.coe.int/en/web/education/covid-19>

КІНАХ НЕЛЯ,
*кандидатка економічних наук, доцентка,
доцентка кафедри педагогіки і психології ВІППО*

ІМІТАЦІЙНО-ІГРОВИЙ ПІДХІД ВЧИТЕЛЯ НУШ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Постановка проблеми. Використання імітаційно-ігрового підходу, на думку науковців (А. Сбруєва, О. Малихіна, Л. Горяної), забезпечує контроль виведення емоцій, надання вчителю НУШ можливості самовизначення, сприяє й допомагає розвитку творчої уяви, дозволяє вдосконалювати навички співпраці з колегами та учнями, висловлювати власні думки. Учасники освітнього процесу в закладах післядипломної педагогічної освіти за ігровою моделлю перебувають в інших умовах, ніж за традиційного навчання: надається свобода інтелектуальної діяльності, обирається власна роль, висувається припущення про розвиток подій, створюється проблемна ситуація й відшуковуються шляхи її розв'язання. Сучасною